

A gerendási egyházközség története

Filiából lelkészség

Isten a közösségek, a községek, az államok életét egyes emberek felhasználásával intézik. A gerendási római katolikus templom, illetve egyházközség sorsa is nagyban függött egy nagy egyéniségtől: Korossy Kamillótól. Gerendás életének megindulása egybeesik azzal, hogy megjelent Gerendáson. Nála épp azért érdemes elidőzni egy kicsit. Hogyan került ő Békés vármegye egyik pusztájára?

Korossy Kamilló 1815. február 2-án született Nagyszébenben. Édesapja katona volt, 1809-ben lépett ki kapitányi rangban a császári és királyi 5. huszárezredből. Kamilló, apja nyomdokain katonai pályára lépett. 1833. december 1-én nevezték ki hadnagyi rangban a magyar királyi nemesi testőrséghez. Ott mostohabátyja, May Frigyes révén megismerkedik és összebarátkozik gróf Apponyi Györggyel. Barátságot kötnek. 1839-től a császári és királyi 10. huszárezred főhadnagya, majd 1844-től kapitánya. Az 1848-as szabadságharc Galíciában találta, ám Kossuth hívó szavára hazajött. Részt vett a szabadságharcban.

Vitézségeért Görgei Artúr fővezér külön dicséretben is részesítette. Tőle kapta az a megbízatást, hogy a bábolnai ménest hajtsa át az Alföldre. 1849. január 6-án Gödöllőnél Windischgrätz ulánusai elfogják, és Bécsbe hurcolják. Várfogságra ítélik, amit Kufsteinben tölt le.

Később gróf Apponyi György és May Frigyes közbenjárására kegyelmet kap. Rangjának meghagyásával elbocsátják a hadseregből. Tehát 35 éves korában derékba tört a pályája. Újra kellett építse az életét. Halléba megy tanulni a gazdasági főiskolára.

1857-ben átveszi gróf Apponyi György alföldi birtokainak főfelügyeletét, amit 41 éven át intézett nagy szakértelemmel. Tehát ekkor jött Korossy Kamilló Gerendásra, melynek nagyobb része kihasználatlan, feltöretlen legelő volt. Vasút hiányában a termények értékesítése nagy nehézségekbe ütközött. Mint tudjuk, a Csaba-Szolnok vasútvonal csak 1858-ban fog elkészülni, a Gerendás számára még fontosabb Szeged-Csaba-Arad vasútvonal csak 1870-ben. Lakások, istállók alig-alig voltak, nagyobb részt rideg marhatartás folyt.

Korossy nagy munkakedvvel vetette bele magát a munkába. Vasakarattal és lelkiismeretes munkával egy modern gazdaságot hozott létre. Mint látni fogjuk, templomot és iskolát is épített. Mikor minden kész lett, akkor gondolt a nősülésre. 47 éves korában kötött házasságot. 1862-ben Földeákon esküszik örök hűséget földeáki Návay Róza Mária Piroskának. Az anyakönyvi bejegyzésből: korosi és elbényi Korossy Camill Pál Albert ny. százados 47 éves rk. nőtlen és földeáki Návay Róza Mária Piroška 23 éves rk. hajadon 1862. szeptember 20-án

kötöttek házasságot. Házasságukat Isten nyolc gyermekkel áldotta meg. A legtöbbre közülük János vitte, akiről a későbbiekben még szót ejtek.

Korossy Kamilló ugyebár hithű katolikus volt, aki a major cselédei számára minden vonatkozásban a legjobb ellátást igyekezett biztosítani. Az 1860-as évek elején rávette főnökét, hogy építsen egy katolikus kápolnát. Ugyanis az emberek eddig a környező településekre jártak templomba.

A gerendási katolikus templom építésének körülményeiről tudósít a következő bejegyzés, ami a békéscsabai I. számú plébánia Historia Domusában olvasható:

1862-ben gróf Apponyi György vallásos érzületből kifolyólag gerendási birtokán saját költségén egy díszes kápolnát építtetett, hogy így a birtokán lakó nagyszámú cselédség lelki üdvéről gondoskodva legyen és ne kényszeríttessenek a távol eső Csabára vagy Apácára menni isteni tiszteletre. A nemes gróf egyszersmind egy, a gerendási hívek lelki üdvéről gondoskodó, s oda minden vásár- és ünnepnap kijáró káplánnak 25 frt évi fizetést utalványoz ki. E tisztet mindig egy csabai káplán végzi, kit is ezért gerendási káplánnak hívnak. 1862. december 19-én áldotta meg és tette alkalmassá az istentisztelet tartására e kápolnát Kovács János esperes-plébános, tiszteletbeli kanonok. A gerendási kápolna megáldása azonban végzetessé vált a plébános úr önnagyságára, mivel zord, hideges idő lévén meghűtötte magát, tüdőlobba esett és rövid szenvedés után 1863. január 11-én, 63 éves korában, hívei őszinte fájdalomra visszaadta lelkét Teremtőjének. Temetését jó barátja, Száll Antal eleki tiszteletbeli prépost-plébános végezte. Hült teteme az új temetőben nyugszik, a kath. város szálán, mely legelőször az ő testét fogadta be.

Tehát a jó pásztor életét adta a juhaiért. A csabai káplán ki- és visszaszállítását a gerendási uradalom fogata végezte. Általában szombat délután hozta, és vasárnap délután vitte vissza a „gerendási káplánt”.

Korossy családjával minden istentiszteleten megjelent, ugyanezt megkövetelte az uradalom római katolikus vallású alkalmazottaitól is. Megjegyzendő, hogy bár akkor még nem ismerték az ökumenizmus fogalmát, Korossy ezt is gyakorolta. A más vallású embereket az uradalom fogata szállította Csorvásra, hogy Istentiszteleten vegyenek részt. Békéscsabán Kovács János (1844-1863) halála után Péky Antal (1863-1894) lett a plébános, aki már majd 9 éve működött Csabán segédlelkészként.

Péky 1870-ben esperes, 1891-ben préposti címet kapott. 1894. január 16-án meghalt. Ekkor már évek óta vita folyt a kegyuraság kérdésében, de nem jutottak a felek megállapodásra. A város szabadulni kívánt a tehertől, de fizetni nem akart. Ezért évekig nem lehetett plébánost kinevezni. Ideiglenesen Krisztik János (1894-1897) káplán lett kinevezve helyettes plébánosnak, de előtte gerendási káplán is volt. Ő áldotta meg a gerendási kismajorban azt a nagy keresztet, melyre az uradalom 25 Ft-ot áldozott. Végül 1897. szeptember 14-én Schlauch

Lőrinc bíboros-püspök értesíti a város vezetését, hogy a király, mint legfőbb kegyúr a város kegyuraságát megszüntette, így a plébánia kegyurasága a püspökre szállott. Október 1-jével a püspök Nemeskey Andort (1897-1923) nevezte ki plébánosnak. Az ő ideje alatt lett önálló lelkészség Gerendás 1912-13-ban.

1862-ben nyílt meg a katolikus iskola. Első tanítójának nem tudjuk a nevét. 1874-től Szentkereszty Ede tanított itt, majd 1892/93-ban Iván Andor. Őt Szentkereszty Tivadar követte. 1878-ban Telekgerendáson (akkoriban a mai Csorvás-Alsót nevezték így), 1879-ben a nagygerendási csárda közelében, 1881-ben pedig az Inkey-majori iskola nyitott meg.

1882. szeptember 21-én volt Gerendáson Korossy Kamilló 25 éves szolgálatának megünneplése. Ez alkalommal Eberhardtról Gerendásra érkezett gróf Apponyi György kancellár is. Ő tartotta az ünnepi beszédet.

1898. október 30-án meghalt Korossy Kamilló. Temetése november elsején volt, Radnai Farkas nagyváradai kanonok (későbbi nagyváradai segédpüspök, majd beszercebányai segédpüspök, auxiumi címzetes érsek) végezte a szertartást nagy papi segédlettel. Aki számított Békés és Csanád vármegyéből, az jelen volt. Itt volt gróf Apponyi Albert, a világhírű politikus is. A koporsót gyalogosan kísérték át a csorvási katolikus öregtemetőig, ahol elhunyt felesége mellé temették. A közelében egy másik huszárcapitány, Sztojanovics Szilárd várja a test feltámadását.

A gerendási uradalom Korossy halála után 10 évig állt fenn. Ez alatt az ügyeket egy Míticzky nevű gazdatiszt, majd 1908-ig Korossy János intézte.

Korossy János Korossy Kamilló gyermeke. Gerendáson született. Alap- és középfokú iskoláit Békéscsabán végezte, majd a debreceni gazdasági akadémiát végezte el. Gróf Wenckheim Frigyes kúriai uradalmában gyakornokoskodott, majd gróf Széchenyi Antal pósteleki birtokának intézője lett. Nem sokkal apja halála után gróf Apponyi Albert kérésére átvette az uradalom irányítását.

Az Apponyi-család kastélya Eberhardon, Pozsony mellett volt. A távolság miatt György ritkán jött Gerendásra. Fia, Albert viszont szerette Gerendást, és évente megfordult itt. Ám 1908-ban úgy döntött, hogy felparcellázza birtokát.

Korossy Jánosnak a gróf két lehetőséget ajánlott fel. Az egyik lehetőség az lett volna, hogy vásárol a birtokból földet magának. Így ingyen megkapja a tiszttartói lakást, a gróf pedig ingyen biztosítja számára a gazdálkodáshoz szükséges felszerelést. A másik lehetőség abból adódott, hogy ebben az időben gróf Apponyi Albert kultuszminiszter volt. A kultuszminisztériumnak Somogy megyei Lakócsán volt egy működő gazdasága, ennek vezetését vegye át. Korossy János a második lehetőséget választotta. Egészen megszűnéséig irányította a lakócsai

gazdaságot. Ezután Pécsre költözött és nyugdíjaztatásáig megyei gazdasági felügyelőként dolgozott. 1935-ben halt meg.

A birtok felparcellázása után a gazdatiszti épület és a templom tulajdonjoga a római katolikus egyházra szállt.

Gerendás, mint politikai község megindult az önállóvá válás útján. Az eltelt 4-5 esztendőben a templom és a tiszttartói lak elhanyagolt állapotba került. A gerendási hívek szorgalmazták, hogy legyen helyben élő papjuk, aki innen intézhetné az egyházközség ügyeit. A tiszt laképülete alkalmas papi lakásnak. Ekkorra már megalakult az egyházközség. Elnöke a kijárókáplán, jegyzője és pénztárosa egy személyben a tanító volt. Ő volt a kántor is egyben. 1907-1912-ig évente átlagosan 18 esküvő és 40 temetés volt.

1911. december 6-án a gerendási hívek négytagú küldöttsége Nagyváradra utazott. Kérte az önálló egyházközség felállítását és azt, hogy a lelkész Gerendáson lakhasson.

Gróf Széchenyi Miklós főpásztor közölte: mivel névnapja van, névnap ajándékként teljesíti a kérést.

Hamarosan megindult az eljárás hivatalos része. Nemeskey Andor csabai plébános 1912. február 19-én keltezett levelében értesíti a gerendási egyházközséget, hogy az anya-egyház 1912. január 25-én tartott egyháztanácsi ülésén a filia különválásához hozzájárult.

1912. június 17-én a gerendási egyháztanács és az iskolaszék együttes ülésén kimondják az önállóságot. Ezt az eseményt jelenlétével megtisztelte dr. Lindenberger János esperes, gyulai plébános is.

A nagyváradai püspökség mindezeket jóváhagyta. Gróf Széchenyi Miklós püspök levélben körülírja az egyházközség területét, továbbá megállapítja a lelkész jövedelmét.

Elkészült az egyházközség pecsétje is. Felirata: Nagygerendási Róm. Kath. helyi káplán-ság 1912. Az egyházközség ügyeit ekkor Vinkler Ágoston intézte, aki 1911-től gerendási káplán volt. 1912 nyarán dr. Lindenberger János esperes, gyulai plébános irányításával a templom és a plébániaépületen javításokat végeztek. A munkát Pfaff István gyulai mester végezte. Tehát a gerendási egyházközség elindult az önállóság rögzítésének útján. Ötven év alatt filiából önálló plébánia lett.